

VALSTYBINĖ KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJA

NUTARIMAS

DĖL GAMTINIŲ DUJŲ ĮMONIŲ APSKAITOS ATSKYRIMO IR ŠANAUDŲ PASKIRSTYMO REIKALAVIMŲ APRAŠO PATVIRTINIMO

2018 m. gruodžio 21 d. Nr. O3E-464

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 14 punktu, 9 straipsnio 4 dalies 2 punktu, 10 dalimi ir 44 straipsnio 1 ir 2 dalimis bei atsižvelgdama į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) Dujų ir elektros departamento Dujų skyriaus 2018 m. gruodžio 14 d. pažymą Nr. O5E-362 „Dėl Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Komisija n u t a r i a:

1. Patvirtinti Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašą (toliau – Aprašas) (pridedama).

2. Pripažinti netekusiu galios Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašą, patvirtintą Komisijos 2013 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. O3-316 „Dėl Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo patvirtinimo“, su visais pakeitimais ir papildymais.

3. Nustatyti, kad:

3.1. Aprašas įsigalioja nuo 2019 m. sausio 1 d.;

3.2. Aprašas taikomas rengiant ir teikiant 2019 metų ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis. Gamtinių dujų įmonėms, kurių finansiniai metai nesutampa su kalendoriniais metais, taikomas rengiant ir teikiant 2019–2020 ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis;

3.3. rengiant ir teikiant 2018 metų ir ankstesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis, taikoma iki šio nutarimo įsigaliojimo dienos galiojusi Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo, patvirtinto Komisijos 2013 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. O3-316 „Dėl Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų aprašo patvirtinimo“ redakcija;

3.4. per 6 mėnesius po nutarimo įsigaliojimo dienos gamtinių dujų įmonės Komisijai pateikia pagal šiuo nutarimu patvirtintą Aprašą patikslintą Reguliavimo apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo sistemos laisvos formos aprašą.

3.5. nuo 2019 m. gegužės 1 d. įsigalioja tokia šiuo nutarimu patvirtinto Aprašo 43 punkto redakcija:

„43. Paaiškėjus, kad pagal Aprašo 39 ir 40 punktus pateiktose reguliuojamos veiklos ataskaitose nurodyti netikslūs duomenys, gamtinių dujų įmonė privalo nedelsiant raštu informuoti Komisiją, nurodant kokius duomenis ir dėl kokių priežasčių turi būti pakoreguoti audituotų ataskaitų atveju, taip pat pateikti auditoriaus įvertinimą, ar atlikti pakeitimai reguliuojamos veiklos ataskaitose yra reikšmingi bei ar reikalinga pakartotinė patikra, ir per 10 darbo dienų (po pakartotinės patikros, kai ji yra reikalinga) reguliuojančiajai institucijai pateikti patikslintas reguliuojamosios veiklos ataskaitas. Komisijai patikslintos ataskaitos turi būti pateikiamos per Komisijos Duomenų surinkimo ir analizės informacinę sistemą (toliau – DSAIS). Auditoriaus įvertinimo ir pakartotinės reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros nereikia, jeigu duomenys reguliuojamosios veiklos ataskaitose koreguojami gavus Komisijos pastabas dėl duomenų

tikslinimo.“

3.6. nuo 2019 m. gegužės 1 d. įsigalioja tokia šiuo nutarimu patvirtinto Aprašo 45 punkto redakcija:

„45. Gamtinių dujų įmonės Komisijai pateiktos metinės reguliuojamosios veiklos ataskaitos privalo būti patikrintos nepriklausomo auditoriaus (toliau – Auditorius) Energetikos įstatymo 16¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka. Šiuo atveju patikros objektas turi būti Aprašo 1, 2 ir 4 priedai, gamtinių dujų įmonės ataskaitiniu laikotarpiu naudotos reguliavimo apskaitos sistemos ir Aprašo 1, 2 ir 4 priedų atitikimas reguliuojamą veiklą reglamentuojantiems teisės aktų reikalavimams. Energetikos įstatymo 16¹ straipsnio 3 dalyje nustatytais atvejais ir tvarka ūkio subjektas privalo atlikti reguliavimo apskaitos sistemos patikrą dėl jos atitikties reguliuojamąją veiklą reglamentuojantiems teisės aktų reikalavimams.“

3.7. nuo 2019 m. gegužės 1 d. įsigalioja tokia šiuo nutarimu patvirtinto Aprašo 46 punkto redakcija:

„46. Auditoriui atsisakius pareikšti nuomonę ar pareiškus neigiamą nuomonę apie gamtinių dujų įmonės reguliuojamosios veiklos ataskaitose esančią informaciją ir (ar) reguliavimo apskaitos sistemą, gamtinių dujų įmonė privalo užtikrinti reguliuojamosios veiklos ataskaitų ir (ar) reguliavimo apskaitos sistemos patikimumą bei teisingumą ir užtikrinti, kad būtų atlikta pakartotinė patikra, kurios sąnaudos yra priskiriamos nepaskirstomųjų sąnaudų kategorijai.“

Komisijos pirmininkė

Inga Žilienė

GAMTINIŲ DUJŲ ĮMONIŲ APSKAITOS ATSKYRIMO IR SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO REIKALAVIMŲ APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja apskaitos atskyrimą, sąnaudų paskirstymą bei su apskaitos atskyrimu ir sąnaudų paskirstymu susijusius reikalavimus.

2. Aprašu vadovaujasi:

2.1. perdavimo sistemos operatorius;

2.2. skirstomųjų tinklų operatoriai;

2.3. suskystintų gamtinių dujų terminalo operatorius;

2.4. gamtinių dujų laikymo sistemos operatorius;

2.5. paskirtasis tiekėjas;

2.6. gamtinių dujų tiekėjai, teikiantys gamtines dujas buitiniams vartotojams;

2.7. gamtinių dujų tiekėjai, kuriems, Komisijai atlikus rinkos tyrimą, yra taikomos Įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje numatytos priemonės;

2.8. Komisija, užtikrindama tinkamą gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo įgyvendinimą bei nustatydamą teikiamų paslaugų pajamų ir (ar) kainų viršutinę ribą ir reguliuojamas kainas (kainų dedamąsias) Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo (toliau – Įstatymas) ir Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo (toliau – SGTĮ) nustatytais atvejais ir tvarka.

3. Apraše vartojamos sąvokos:

3.1. **Apskaitos atskyrimas** – gamtinių dujų įmonės pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto apskaitos tvarkymas atskirai pagal atitinkamus verslo vienetus, tarsi verslo vienetai veiktų kaip savarankiški subjektai reguliuojamoje gamtinių dujų įmonėje.

3.2. **Ataskaitinis laikotarpis** – laikotarpis, sutampantis su ūkio subjekto finansiniais metais.

3.3. **Bendrosios sąnaudos** – sąnaudos, kurių neįmanoma susieti su paslauga ir (ar) produktu ir kurios susijusios su visa gamtinių dujų įmonės veikla.

3.4. **Gamtinių dujų infrastruktūrinė įmonė** – gamtinių dujų įmonė, kuri vykdo bent vieną iš perdavimo, skirstymo ir gamtinių dujų gamybos veiklų ir kurios teikiamų paslaugų (produktų) kainos yra reguliuojamos.

3.5. **Kriterijus** – veiksnys, kuriuo vadovaujantis pagal priežastingumo ryšį konkrečios pajamų, sąnaudų, ilgalaikio turto sumos yra priskiriamos galutinėms paslaugoms (produktams) ir (arba) verslo vienetams. Gamtinių dujų įmonės naudojamas kriterijus turi būti ekonomiškai pagrįstas, logiškai pateisinamas ir nustatytas nediskriminaciniais pagrindais.

3.6. **Nepaskirstomosios sąnaudos** – sąnaudos, kurias patiria gamtinių dujų įmonė, tačiau kurios nebūtinai nei galutinėms paslaugoms (produktams) teikti (reguliuojamų kainų paslaugų (produktų) vertei kurti), nei verslui palaikyti (užtikrinti reguliuojamos veiklos nepertraukiamumą, saugumą, stabilumą). Šias sąnaudas gamtinių dujų įmonės patiria savo investicijų gražos sąskaita.

3.7. **Netiesioginės sąnaudos** – sąnaudos, kurios su paslauga ir (ar) produktu siejamos netiesiogiai ir paskirstomos taikant ekonomine ir technine logika pagrįstus kriterijus.

3.8. **Paskirstymas** – pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto priskyrimas verslo vienetams ar paslaugoms, proporcingai pagal nustatytą kriterijų.

3.9. **Paskirstomosios sąnaudos** – gamtinių dujų įmonės faktiškai patiriamos sąnaudos, kurios yra būtinos reguliuojamos veiklos verslo vieneto veiklai vykdyti, pajamoms uždirbti ar

ekonominei naudai gauti ir kurios nepatenka į nepaskirstomųjų sąnaudų grupę.

3.10. **Reguliavimo apskaitos sistema** – reguliavimo tikslais naudojama gamtinių dujų įmonės veiklos apskaitos, apimančios apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą, sistema.

3.11. **Sąnaudų centras** – vidaus veikla (procesas) ar vidaus paslauga (produktas), kurioms tarpiniame sąnaudų paskirstymo etape yra priskiriama tam tikra netiesioginių sąnaudų suma pagal priešastingumo principą, siekiant paskirstyti netiesiogines sąnaudas galutinėms paslaugoms (produktams).

3.12. **Sąnaudų paskirstymas** – gamtinių dujų įmonės sąnaudų priskyrimas nustatytiems verslo vienetams ir paslaugoms.

3.13. **Sąnaudų vienaarūšiškumas (homogeniškumas)** – sąnaudų savybė, kuri leidžia jas grupuoti pagal bendrus požymius.

3.14. **Tiesioginės sąnaudos** – sąnaudos, kurias galima tiesiogiai ir tiksliai priskirti konkrečioms paslaugoms (produktams).

3.15. **Verslo vienetas** – gamtinių dujų įmonės veiklos dalis, skirta tam tikros grupės paslaugoms ir (ar) produktams teikti. Verslo vieneta sudaro visi gamtinių dujų įmonės išteklių, tų išteklių transformavimo veiklos ir (ar) procesai, susiję su šios grupės paslaugų ir (ar) produktų vertės kūrimu ir tokių paslaugų ir (ar) produktų teikimu galutinių paslaugų gavėjams.

Kitos šiame Apraše vartojamos sąvokos atitinka sąvokas, nustatytas Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, Įstatyme taip pat kituose įstatymuose ir teisės aktuose bei Verslo apskaitos standartuose ir Tarptautiniuose apskaitos standartuose.

4. Aprašas netaikomas organizuojant ir tvarkant buhalterinę apskaitą, rengiant finansines ataskaitas Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme bei Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatyme nustatyta tvarka. Gamtinių dujų įmonė įgyvendindama apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą, taip pat teikdama informaciją Komisijai vadovaujasi Aprašo nuostatomis, o tais atvejais, kai Aprašas nereglamentuoja tam tikrų aspektų, gamtinių dujų įmonė remiasi Verslo apskaitos standartais arba Tarptautiniais apskaitos standartais.

II SKYRIUS APSKAITOS ATSKYRIMO TAISYKLĖS

5. Apskaitos atskyrimo tikslai:

5.1. atskleisti verslo vieneto, kaip santykinai atskiros gamtinių dujų įmonės verslo (veiklos) dalies, veiklos rezultatus per ataskaitinį laikotarpį, įskaitant faktiškai gautą investicijų grąžą;

5.2. atskleisti gamtinių dujų sektoriuje teikiamų reguliuojamų paslaugų pajamų ir sąnaudų formavimąsi.

6. Gamtinių dujų įmonė, įgyvendindama apskaitos atskyrimą, privalo vadovautis šiais principais:

6.1. priešastingumo – gamtinių dujų įmonė ataskaitinio laikotarpio pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą turi paskirstyti tiesiogiai arba netiesiogiai verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) atitinkamai pagal veiklą ar veiklas, kurios nulėmė tų pajamų uždirbimą, sąnaudų atsiradimą (susiformavimą) ar ilgalaikio turto įsigijimą;

6.2. kaupimo – gamtinių dujų įmonė ataskaitinio laikotarpio pajamas ir sąnaudas turi įtraukti į Reguliavimo apskaitos sistemą ir paskirstyti verslo vienetams bei paslaugoms (produktams), vadovaudamasi pajamų uždirbimo ir sąnaudų patyrimo faktu bei neatsižvelgdama į pinigų gavimo ir išmokėjimo faktą;

6.3. objektyvumo – gamtinių dujų įmonė per ataskaitinį laikotarpį uždirbtų pajamų, patirtų sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) turi atlikti nešališkai, nesiekdama iškreipti bet kurios paslaugos ar verslo vieneto ataskaitinio laikotarpio rezultatų (pelno ar nuostolio) ir paveikti Reguliavimo apskaitos sistemos informacijos gavėjų priimamų sprendimų;

6.4. pastovumo – gamtinių dujų įmonė skirtingais ataskaitiniais laikotarpiais turi taikyti tą pačią Reguliavimo apskaitos sistemą, išskyrus tuos atvejus, kai:

6.4.1. dėl įvykusių reikšmingų įvykių ar aplinkybių reikia gamtinių dujų įmonės naudojamos Reguliavimo apskaitos sistemos loginių pakeitimų;

6.4.2. Komisija reikalauja pakeisti gamtinių dujų įmonės taikomą Reguliavimo apskaitos sistemą, kai ši neatitinka galiojančių teisės aktų;

6.5. skaidrumo – gamtinių dujų įmonė pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) turi atlikti taip, kad kiekviename pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymo etape ir galutinėse ataskaitinio laikotarpio suvestinėse būtų galima aiškiai, skaidriai ir nesudėtingai nustatyti gamtinių dujų įmonės pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą pagal verslo vienetus ir paslaugas (produktus). Gamtinių dujų įmonė privalo užtikrinti Reguliavimo apskaitos sistemos duomenų teisingumą, tikrumą ir įvedimą laiku;

6.6. naudingumo – gamtinių dujų įmonė turi parengti ir taikyti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kurios teikiama informacija būtų išsami, tinkama naudoti ir suprantama tos informacijos gavėjams tiek gamtinių dujų įmonės viduje, tiek už jos ribų;

6.7. patikimumo – gamtinių dujų įmonė turi užtikrinti, kad pateikiama informacija tiksliai atspindėtų gamtinių dujų įmonės finansinę būklę, joje nebūtų klaidų ir nukrypimų, nuo teisės aktų reikalavimų;

7. Reguliavimo apskaitos sistemoje pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą leidžiama įtraukti į apskaitą tik vieną kartą, sudarant apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo ataskaitas. Gamtinių dujų įmonei draudžiama tas pačias pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą įtraukti į apskaitą daugiau nei vieną kartą.

8. Gamtinių dujų įmonė privalo užtikrinti, kad Reguliavimo apskaitos sistema atitiktų Aprašo reikalavimus, suformuoti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kuri leistų pateikti Aprašo IV skyriuje nurodytą informaciją bei visiškai įsitikinti apskaitos atskyrimo bei sąnaudų paskirstymo taisyklių įgyvendinimu ir Aprašo 6 punkte nurodytų principų įgyvendinimu.

9. Gamtinių dujų įmonė, vykdydama apskaitos atskyrimą, ataskaitinio laikotarpio pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą privalo paskirstyti pagal šiuos verslo vienetus:

9.1. gamtinių dujų perdavimo veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienete gamtinių dujų įmonė privalo numatyti bent šias paslaugas (produktus), kurių pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas turi būti atskirai apskaityti:

9.1.1. gamtinių dujų perdavimas magistraliniu dujotiekiu (perdavimas pagrindiniu tinklu ir perdavimas lokaliu tinklu) (iš paslaugos pajamų ir sąnaudų išskiriant per metus prijungtų vartotojų pajamas ir sąnaudas);

9.1.2. gamtinių dujų perdavimas iš trečiosios šalies į trečiąją šalį magistraliniu dujotiekiu;

9.1.3. balansavimas gamtinių dujų perdavimo sistemoje;

9.1.4. gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos lėšų administravimo;

9.1.5. gamtinių dujų laikymo vamzdyne;

9.1.6. kitos su gamtinių dujų perdavimo veiklos verslo vienetu tiesiogiai susijusios paslaugos (produktai).

9.2. gamtinių dujų skirstymo veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienete gamtinių dujų įmonė privalo numatyti bent šias paslaugas (produktus), kurių pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas turi būti atskirai apskaityti:

9.2.1. gamtinių dujų skirstymas skirstomaisiais dujotiekiais (iš paslaugos pajamų ir sąnaudų išskiriant per metus prijungtų vartotojų pajamas ir sąnaudas);

9.2.2. balansavimas gamtinių dujų skirstymo sistemoje;

9.2.3. gamtinių dujų tiekimo atjungimas ir pajungimas;

9.2.4. garantinis gamtinių dujų tiekimas;

9.2.5. kitos su gamtinių dujų skirstymo veiklos verslo vienetu tiesiogiai susijusios paslaugos (produktai);

9.3. suskystintų gamtinių dujų pakartotinio dujinimo veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienete gamtinių dujų įmonė privalo numatyti bent šias paslaugas (produktus), kurių pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas turi būti atskirai apskaityti:

- 9.3.1. gamtinių dujų pakartotinis dujinimas suskystintų gamtinių dujų terminale;
- 9.3.2. suskystintų gamtinių dujų perkrova;
- 9.3.3. kitos su suskystintų gamtinių dujų pakartotinio dujinimo verslo vienetu tiesiogiai susijusios paslaugos (produktai);
- 9.4. gamtinių dujų laikymo saugykloje veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienetė gamtinių dujų įmonė privalo numatyti bent šias paslaugas (produktus), kurių pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas turi būti atskirai apskaityti:
 - 9.4.1. gamtinių dujų laikymas gamtinių dujų saugykloje;
 - 9.4.2. kitos su gamtinių dujų laikymu saugykloje veiklos verslo vienetu tiesiogiai susijusios paslaugos (produktai);
- 9.5. gamtinių dujų tiekimo veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienetė gamtinių dujų įmonė privalo numatyti bent šias paslaugas (produktus), kurių pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas turi būti atskirai apskaityti:
 - 9.5.1. gamtinių dujų tiekimas (pardavimas) buitiniams vartotojams;
 - 9.5.2. gamtinių dujų tiekimas (pardavimas) nebutiniams vartotojams;
 - 9.5.3. gamtinių dujų paskirtasis tiekimas;
 - 9.5.4. kitos su gamtinių dujų tiekimo veiklos verslo vienetu tiesiogiai susijusios paslaugos (produktai);
- 9.6. kitos reguliuojamos veiklos verslo vienetas, kurį sudaro gamtinių dujų įmonės veikla, nereguluojama pagal Įstatymą, bet Komisijos reguliuojama pagal kitą Lietuvos Respublikos įstatymą (kiekvienai Komisijos reguliuojamai veiklai suformuojant savarankišką verslo vienetą);
- 9.7. nereguluojamos veiklos verslo vienetas, kurį sudaro gamtinių dujų įmonės veikla, Komisijos nereguluojama pagal Įstatymą arba kitus Lietuvos Respublikos įstatymus (visą Komisijos nereguluojamą veiklą formuojant kaip vieną verslo vienetą).
10. Gamtinių dujų įmonė ataskaitinio laikotarpio sąnaudas turi paskirstyti verslo vienetams ir juos sudarančioms paslaugoms (produktams), vadovaudamasi sąnaudų paskirstymo taisyklėmis, kaip nurodyta Aprašo III skyriuje.
11. Gamtinių dujų įmonė ataskaitinio laikotarpio pajamas turi paskirstyti verslo vienetams ir juos sudarančioms paslaugoms (produktams), remdamasi atsiskaitymų su klientais sistemos įrašais ir apmokėti išrašytų sąskaitų (sąskaitų tvarkymo sistemos) informacija. Jeigu ataskaitinio laikotarpio pajamų negalima tiesiogiai priskirti konkrečioms paslaugoms (produktams), pajamos paskirstomos naudojant atitinkamus pajamų paskirstymo kriterijus pagal Aprašo 6 punkte nurodytus principus.
12. Gamtinių dujų įmonė ilgalaikį turtą turi paskirstyti tiesiogiai verslo vienetams pagal tai, kurių paslaugų (produktų) teikimui tas turtas ataskaitiniu laikotarpiu yra naudojamas. Jeigu šio turto vertės negalima tiesiogiai priskirti konkrečioms verslo vienetams ar paslaugoms (produktams), turtas paskirstomas naudojant atitinkamus turto paskirstymo kriterijus ir laikantis Aprašo 6 punkte nurodytų principų.
13. Gamtinių dujų įmonė ilgalaikio turto vertę verslo vienetams ir paslaugoms turi paskirstyti tokia tvarka:
 - 13.1. kai ilgalaikis turtas yra naudojamas konkrečiam verslo vieneto veiklai užtikrinti ar konkrečiai paslaugai (produktui) teikti, ilgalaikio turto vertę gamtinių dujų įmonė turi tiesiogiai priskirti konkrečiam verslo vienetui ir konkrečiai paslaugai (produktui);
 - 13.2. kai ilgalaikis turtas yra susijęs su keliais verslo vienetais ar keliomis paslaugomis (produktais), jo vertė paskirstoma netiesiogiai atitinkamiems verslo vienetams ir atitinkamoms paslaugoms (produktams) pagal tai, koku mastu ilgalaikis turtas naudojamas verslo vieneto veikloje ar paslaugos (produkto) teikimo veikloje, naudojant ekonomiškai pagrįstus paskirstymo kriterijus ir laikantis Aprašo 6 punkte nurodytų principų;
 - 13.3. kai ilgalaikis turtas naudojamas bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), ilgalaikio turto vertę gamtinių dujų įmonė turi proporcingai paskirstyti verslo vienetams ir paslaugoms, naudojant ilgalaikio turto paskirstymo kriterijus;
 - 13.4. gamtinių dujų įmonei, vykdančiai ilgalaikio turto paskirstymą reguliuojamiems verslo

vienetams ir paslaugoms, draudžiama priskirti:

- 13.4.1. prestižo vertę;
- 13.4.2. investicinio turto vertę;
- 13.4.3. finansinio turto vertę;
- 13.4.4. atidėtojo mokesčio turto vertę;
- 13.4.5. kito ilgalaikio turto vertę, kuris nėra būtinas reguliuojamai veiklai vykdyti, įskaitant ilgalaikį turtą, kuris nesukuria papildomos ekonominės naudos, lyginant su pigesnėmis alternatyvomis;

13.4.6. ilgalaikio turto (bet kurios kategorijos) vertės pokytį dėl turto perkainojimo atlikto pagal Tarptautinių apskaitos standartų arba Verslo apskaitos standartų reikalavimus po 2004 m. gruodžio 31 d.;

- 13.4.7. tyrimų, studijų ir panašaus pobūdžio nematerialaus turto vertę;
- 13.4.8. išsinuomoto ilgalaikio turto vertę;
- 13.5. gamtinių dujų įmonė, vykdanči gamtinių dujų turto paskirstymą, reguliuojamiems verslo vienetams ir paslaugoms gali priskirti, bet į reguliuojamos paslaugos turto bazę draudžiama įtraukti:

13.5.1. ilgalaikio turto (bet kurios kategorijos), sukurto įvykdžius investicinius projektus, ar jo dalies teisės aktų nustatyta tvarka nesuderintus su Komisija, vertę;

13.5.2. plėtros darbų vertę, iki ilgalaikio turto vienetų, kurių formavimui buvo atliekami plėtros darbai, eksploatacijos pradžios;

13.5.3. nebaigtos statybos vertę, išskyrus strategiškai svarbių investicijų, padedančių siekti nacionalinės ir Europinės energetikos politikos tikslų, jei šių investicijų įtaka nebuvo įvertinta, skaičiuojant vidutinę svertinę kapitalo kainą, nenaudojamų, likviduotų, nurašytų, laikinai nenaudojamų (užkonservuotų), esančių atsargose, išskyrus atsargų, kurias gamtinių dujų įmonė nuolat privalo laikyti, turto vienetų vertę, išskyrus išnuomoto turto vertę, kuris, nevykdant nereguliuojamos veiklos, visa apimtimi būtų naudojamas gamtinių dujų įmonės reguliuojamoje veikloje;

13.5.4. ilgalaikio turto vienetų vertės dalį, sukurtą už Europos Sąjungos fondų lėšas, dotacijų subsidijų ar joms prilygintas lėšas;

13.5.5. ilgalaikio turto vienetų vertės dalį, sukurtą naudotojų ir (ar) gamtinių dujų vartotojų sumokėtomis lėšomis už prijungimą prie tinklų;

13.5.6. ilgalaikio turto ar jo dalies vertę, Komisijos sprendimu pripažintą neefektyviomis investicijomis, išskyrus Energetikos įmonių investicijų projektų derinimo tvarkoje, patvirtintoje 2009 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. O3-100 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2003 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. O3-35 „Dėl Energetikos įmonių investicijų projektų derinimo Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, numatytus atvejus;

13.5.7. nebenaudojamo ilgalaikio turto vieneto ar jo dalies likutinę vertę po įgyvendintų investicijų, skirtų to ilgalaikio turto vieneto ar jo dalies atstatymui (rekonstrukcijai) ar modernizavimui, išskyrus atvejus, kai Komisija priima atskirą sprendimą dėl tokio ilgalaikio turto likutinės vertės pripažinimo ekonomiškai pagrįsta investicijų derinimo metu.

14. Pajamos, kurias gamtinių dujų įmonė gauna dėl išnuomoto turto, kuris visa apimtimi naudojamas gamtinių dujų įmonės reguliuojamoje veikloje, privalo būti padalinamos ir lygiomis dalimis priskiriamos gamtinių dujų įmonės reguliuojamai paslaugai (produktui), kuriai yra priskiriamas šis turtas, ir nereguliuojamos veiklos verslo vienetai. Tais atvejais, kai investicijos vykdomos dalyvaujant kitoms energetikos, elektroninių ryšių ar kitą infrastruktūrinę veiklą vykdančioms įmonėms, ta dalimi, kuria šios investicijos, susijusios su inžinerinių darbų sąnaudomis, turi būti paskirstomos tarp atitinkamą infrastruktūrinę veiklą vykdančių įmonių. 50 proc. pajamų, gautų iš kitų infrastruktūrinių įmonių dėl inžinerinių darbų sąnaudų pasidalinimo, yra įtraukiama į reguliuojamos paslaugos (produkto) reguliacinę turto vertę.

15. Pajamos, kurias gamtinių dujų įmonė gauna dėl išnuomoto kito, nei Aprašo 14 punkte nurodyto, reguliuojamoje veikloje naudojamo turto, privalo būti pilna apimti priskirtos gamtinių dujų įmonės teikiamai paslaugai (produktui), kuriai yra priskiriamas šis turtas.

III SKYRIUS SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO TAISYKLĖS

16. Gamtinių dujų įmonė veikloje patiriamas sąnaudas nustato vadovaudamasi buhalterinės apskaitos registruose užfiksuotais įrašais, kuriais remiantis buvo sudarytos finansinės ataskaitos. Perkeldama duomenis iš buhalterinės apskaitos registru į Reguliavimo apskaitos sistemą, gamtinių dujų įmonė privalo:

- 16.1. užtikrinti, kad būtų perkelti visi bei teisingi duomenys;
- 16.2. suskirstyti perkeliamas sąnaudas į Aprašo 17 punkte nurodytas sąnaudų grupes, remdamasi sąnaudų vienuodumu (homogeniškumu);
- 16.3. užtikrinti, kad Reguliavimo apskaitos sistemoje būtų galimybė patikrinti sąnaudų perkėlimo išsamumą bei teisingumą.

17. Visos gamtinių dujų įmonės patiriamos sąnaudos turi būti suskirstytos bent į šias sąnaudų grupes:

- 17.1. gamtinių dujų įsigijimo (importo) sąnaudos;
- 17.2. kintamos gamtinių dujų sąnaudos technologinėms reikmėms;
- 17.3. kitos kintamos sąnaudos;
- 17.4. pastovios gamtinių dujų sąnaudos technologinėms reikmėms;
- 17.5. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos;
- 17.6. finansinės sąnaudos (išskyrus palūkanas);
- 17.7. remonto, techninės priežiūros ir eksploatavimo sąnaudos;
- 17.8. personalo sąnaudos;
- 17.9. rinkodaros ir pardavimų sąnaudos;
- 17.10. mokesčių sąnaudos;
- 17.11. administracinės sąnaudos;
- 17.12. kitos paskirstomosios sąnaudos;
- 17.13. nepaskirstomosios sąnaudos.

18. Sąnaudos, kurių apimtis per ataskaitinį laikotarpį priklauso nuo suteiktų (parduotų) paslaugų (produktų) kiekio per tą laikotarpį, laikomos kintamomis sąnaudomis (Aprašo 17.1–17.3 papunkčiuose nurodytos sąnaudų grupės). Sąnaudos, kurių apimtis per ataskaitinį laikotarpį nepriklauso nuo suteiktų (parduotų) paslaugų (produktų) kiekio per tą laikotarpį, laikomos pastoviomis sąnaudomis (Aprašo 17.4–17.12 papunkčiuose nurodytos sąnaudų grupės).

19. Skaičiuodama ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas gamtinių dujų įmonė privalo taikyti Komisijos nustatytus ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus (Aprašo 3 priedas) ir tiesiogiai proporcingą nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo metodą, išskyrus 19.2 papunktyje nurodytą atvejį. Skaičiuodama reguliuojamos veiklos nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas gamtinių dujų įmonė turi vadovautis šiais principais:

19.1. Komisijos nustatyti ilgalaikio turto nusidėvėjimo normatyvai taikomi visam reguliuojamoje veikloje naudojamam ilgalaikiam turtui, nepriklausomai nuo jo įsigijimo laiko ir vertės. Ilgalaikio turto, įsigyto už Europos Sąjungos fondų, dotacijų ir subsidijų, perkrovų pajamas ir joms prilygintas lėšas, nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas gamtinių dujų įmonė privalo skaičiuoti pagal konkrečiam turtui taikomus nusidėvėjimo normatyvus;

19.2. tais ilgalaikio turto vienetų atvejais, kai įvedami nauji ilgalaikio turto vienetai, kuriems Aprašo 3 priede nenustatyti ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpiai, gamtinių dujų įmonė turi pasirinkti ir taikyti ekonomiškai pagrįstą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpį, kol jis bus nustatytas Komisijos. Kai gamtinių dujų įmonės naujai įvedamam turtui taikytas nusidėvėjimo normatyvas skiriasi nuo Komisijos nustatyto, gamtinių dujų įmonė turi taikyti Komisijos šiam turtui nustatytus nusidėvėjimo normatyvus;

19.3. gamtinių dujų įmonė, suderinusi su Komisija, gali taikyti ilgesnius, nei Komisijos nustatyti ilgalaikio turto nusidėvėjimo normatyvus. Išimtiniais atvejais, ekspertiniu vertinimu įvertinus atskirų turto vienetų būklę, gali būti pratęstas tik šių turto vienetų naudingo tarnavimo

laikas, nekeičiant visos turto grupės nusidėvėjimo normatyvo ir apie tai informuojant Komisiją;

19.4. gamtinių dujų įmonei įgyvendinus investicijas, kurios pagerina turto būklę, šio ilgalaikio turto ar jų grupės tarnavimo laikotarpis gali būti pratęstas įmonės ekspertų motyvuotu sprendimu. Ilgalaikio turto vienetų sąrašas ir ekspertų pagrindimai, turto vienetams, kuriems buvo nustatyti nauji ilgalaikio turto nusidėvėjimo laikotarpiai, Komisijai pateikiami per 40 kalendorinių dienų nuo praėjusių reguliavimo metų pabaigos. Komisijai nustatčius kitą nei energetikos įmonių ekspertų apskaičiuotą ilgalaikio turto ar jų grupės tarnavimo laikotarpį, energetikos įmonė, skaičiuodama nusidėvėjimo sąnaudas, privalo taikyti Komisijos nustatytą ilgalaikio turto ar jų grupės tarnavimo laikotarpį;

19.5. iki Aprašo įsigaliojimo dienos įsigytiems ilgalaikio turto vienetams Aprašo 3 priede nustatyti ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvai taikomi šio ilgalaikio turto 2018 m. gruodžio 31 d. likutinei vertei, kuri vadovaujantis Aprašo 19 punkte nustatytais nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo principais nudėvima per likusį turto naudingo tarnavimo laiką;

19.6. ilgalaikio turto likutinė vertė, pradedant laikotarpiu, kada buvo patikslinta ir su Komisija suderinta nauja nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo norma, turi būti nudėvima per likusį patikslintą turto naudingo tarnavimo laiką;

19.7. gamtinių dujų įmonės įgyvendintos investicijos, kurios nepraailgina esamo turto naudingo tarnavimo laiko, nusidėvėjimo skaičiavimo pabaigos data turi būti lygi turto vieneto ar jo komponentės, su kuriuo ši investicija susijusi (inventorinis numeris sutampa), naudingo tarnavimo laiko pabaigos datai. Jeigu tokios investicijos ir susijusio turto vieneto naudingo tarnavimo laikas reikšmingai skiriasi, įgyvendinant tokias investicijas turi būti vadovujamasi ekonominio naudingumo principu įvertinant galimas investavimo alternatyvas;

19.8. gamtinių dujų įmonės įgyvendintos investicijos, kurios praailgina esamo turto naudingo tarnavimo laiką, nusidėvėjimo skaičiavimo pabaigos data turi būti lygi turto vieneto komponentės, su kuria ši investicija susijusi (inventorinis numeris sutampa), naudingo tarnavimo laiko pabaigos datai, kuri yra atitinkamai praileigta, atsižvelgiant į įgyvendintos investicijos teikiamą naudą.

20. Gamtinių dujų įmonės ilgalaikio turto rekonstravimo ar (kapitalinio) remonto darbai, didinantys ilgalaikio turto ekonominę naudą (t. y. pagerinantys naudingąsias savybes ar naudingo tarnavimo laiką), įforminami komisijos, sudarytos iš dujų įmonės darbuotojų, motyvuotu sprendimu (perdavimo eksploatuoti aktu ar kitu įmonės apskaitos politikoje numatytu dokumentu), kuriame pateikiamos išvados dėl atliktų darbų ekonominės naudos: pailginto turto naudingo tarnavimo laiko ir (arba) pagerintų turto naudingųjų savybių.

Ilgalaikio turto remonto išlaidos skirtos atkurti ar palaikyti jo pirmines savybes turėtų būti pripažįstamos sąnaudomis, kai jos susidaro, išskyrus išimtinius ir pagrįstus atvejus (pvz.: remonto darbų sąnaudos sudaro reikšmingą dalį ilgalaikio turto įsigijimo vertės, atlikti darbai leis ilgiau eksploatuoti turto vienetą ir pan.).

21. Gamtinių dujų įmonė, skaičiuodama teikiamų paslaugų (produktų) sąnaudas pagal Aprašą, privalo, laikydamasi priežastingumo principo, ataskaitinio laikotarpio sąnaudas paskirstyti paslaugoms (produktams), sudarančioms verslo vienetus. Jeigu tiesioginis paskirstymas nėra galimas, gamtinių dujų įmonė, ataskaitinio laikotarpio sąnaudas paskirstydama paslaugoms (produktams), privalo naudoti atitinkamus sąnaudų paskirstymo kriterijus. Nustatydama sąnaudų paskirstymo kriterijų dydžius, gamtinių dujų įmonė turi naudoti objektyvią veiklos ir (arba) finansinę informaciją bei laikytis Aprašo 6 punkte nustatytų principų, ypač priežastingumo principo.

22. Gamtinių dujų įmonė visas patiriamas sąnaudas galutinių paslaugų (produktų) atžvilgiu, laikydamasi Aprašo 8 punkte nurodytų principų, privalo priskirti vienai iš šių kategorijų:

22.1. tiesioginių sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, kurių atsiradimą (susiformavimą) ir apimtį lėmė konkrečios paslaugos (produktai) ir jų apimtis ataskaitiniu laikotarpiu;

22.2. netiesioginių sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, kurių atsiradimą (susiformavimą) lėmė keleto paslaugų (produktų) grupė, vidinis procesas ar jų grupė ir kurių

sąryšis su konkrečiomis paslaugomis (produktais) yra netiesioginis. Šios sąnaudos paskirstomos taikant ekonomine, technine logika pagrįstus paskirstymo kriterijus;

22.3. bendrųjų sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, skirtos gamtinių dujų įmonės bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), kurios su konkrečiomis paslaugomis neturi nei tiesioginio, nei netiesioginio sąryšio, tačiau kurių atsiradimą (susiformavimą) lėmė poreikis užtikrinti gamtinių dujų įmonės organizacinės veiklos nepertraukiamumą, saugumą, stabilumą;

22.4. nepaskirstomųjų sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, nurodytos Aprašo 29 punkte.

23. Tiesioginių sąnaudų kategorijos sąnaudų straipsnius gamtinių dujų įmonė turi paskirstyti toms paslaugoms (produktams), kurios tiesiogiai nulėmė tų sąnaudų atsiradimą (susiformavimą).

24. Netiesioginių sąnaudų kategorijos sąnaudų straipsnius gamtinių dujų įmonė, užtikrindama Aprašo 6 punkte išvardintų principų įgyvendinimą, gali paskirstyti iš karto, naudodama sąnaudų paskirstymo kriterijus, objektyviausiai atspindinčius priežastinį sąnaudų formavimosi ryšį, arba naudodama tarpinius sąnaudų centrus toms paslaugoms (produktams), jų grupėms ir verslo vienetams, kurie netiesiogiai bendrai lėmė tų sąnaudų atsiradimą (susiformavimą). Visas netiesiogines sąnaudas, gamtinių dujų įmonė pagal poreikį gali suskirstyti į šiuos sąnaudų centrus:

24.1. infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklų grupė;

24.2. infrastruktūros plėtros veiklų grupė;

24.3. paslaugų teikimo veiklų grupė;

24.4. paslaugų plėtros veiklų grupė;

24.5. pardavimo veiklų grupė;

24.6. klientų aptarnavimo veiklų grupė;

24.7. gedimų šalinimo veiklų grupė;

24.8. atsiskaitymų ir apskaitos veiklų grupė;

24.9. transporto valdymo veiklų grupė;

24.10. materialinio aprūpinimo veiklų grupė;

24.11. personalo valdymo veiklų grupė;

24.12. kita.

25. Gamtinių dujų įmonė, siekdama užtikrinti efektyvų Aprašo 6 punkte nustatytų principų įgyvendinimą, turi nustatyti pakankamą vidaus veiklų grupių ir vidaus veiklų kiekvienoje grupėje skaičių, pagal poreikį detalizavusi Aprašo 24 punkte nurodytas veiklų grupes.

26. Sąnaudų centrams priskirtas netiesiogines sąnaudas gamtinių dujų įmonė turi paskirstyti paslaugoms (produktams). Tokį sąnaudų paskirstymą gamtinių dujų įmonė turi atlikti naudodama sąnaudų paskirstymo kriterijus, objektyviausiai atspindinčius priežastinį sąnaudų formavimosi ryšį tarp sąnaudų centro, kurio sąnaudos skirstomos, ir sąnaudų centro, kuriam sąnaudos yra priskiriamos. Gamtinių dujų įmonė privalo pagrįsti, kad kiekvienas netiesioginių sąnaudų paskirstymo kriterijus atitinka Aprašo 6 punkte numatytus principus.

27. Bendrosios sąnaudos, išskyrus nusidėvėjimo sąnaudas, kurioms gamtinių dujų įmonė, vadovaudamasi priežastingumo principu, turi priskirti kaip galima mažiau sąnaudų, paskirstomos verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) pagal atitinkamam verslo vienetui ir konkrečiai paslaugai (produktui) priskirtą pastoviųjų tiesioginių ir netiesioginių sąnaudų sumą. Ilgalaikio turto, skirto bendram veiklos palaikymui, nusidėvėjimo sąnaudos atitinkamam verslo vienetui ir paslaugai (produktui) priskiriamos pagal Aprašo 13.3 papunktyje pateiktą ilgalaikio turto paskirstymo tvarką.

28. Nepaskirstomasias sąnaudas, nurodytas Aprašo 29 punkte, gamtinių dujų įmonė turi įtraukti į Reguliavimo apskaitos sistemą, tačiau tokias sąnaudas perkeldama iš buhalterinės apskaitos registrų į Reguliavimo apskaitos sistemą, gamtinių dujų įmonė turi iš karto priskirti nepaskirstomoms sąnaudoms.

29. Gamtinių dujų įmonei, vykdančiai sąnaudų paskirstymą, draudžiama reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamų kainų paslaugos (produktai), priskirti šias nepaskirstomasias sąnaudas:

29.1. beviltiškas skolas, baudas, delspinigius;

29.2. paramą, labdarą ir vartotojų švietimo sąnaudas, išskyrus tas, kurios privalomos pagal teisės aktų reikalavimus;

29.3. tantjemų išmokas;

29.4. narystės, stojamųjų įmokų sąnaudas, išskyrus sąnaudas dėl teisės aktuose numatyto privalomo dalyvavimo, tiesiogiai susijusio su reguliuojamu verslo vienetu;

29.5. patirtas palūkanų ir kitas finansinės-investicinės veiklos sąnaudas, išskyrus sąnaudas, nurodytas Gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. 1354 „Dėl Gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo tvarkos aprašas) 22 punkte bei Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikoje, patvirtintoje Komisijos 2013 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. O3-367 „Dėl Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos patvirtinimo“ (toliau – Metodika);

29.6. komandiruočių, personalo mokymo, reprezentacijos, reklamos, viešųjų ryšių, rinkodaros sąnaudas, komunikacijų tyrimų, nuotolinių kanalų populiarinimo, įvairių monitoringų sąnaudas sudarančias daugiau kaip:

29.6.1. 2,8 proc. nuo gamtinių dujų perdavimo veiklą vykdančios įmonės verslo vieneto veiklos sąnaudų, nurodytų Aprašo 17.6–17.12 papunkčiuose;

29.6.2. 0,9 proc. nuo gamtinių dujų skirstymo, tiekimo, pakartotinio dujinimo ar laikymo veiklą vykdančios įmonės verslo vieneto veiklos sąnaudų, nurodytų Aprašo 17.6–17.12 papunkčiuose;

29.7 konsultacines sąnaudas, išskyrus sąnaudas, kurios yra susijusios su reguliuojama veikla ir atitinka bent vieną iš žemiau nurodytų kriterijų:

29.7.1. tikslai ir (ar) rezultatai, kurių siekiant buvo papildomai samdomi konsultantai, buvo pasiekti;

29.7.2. įmonė neturėjo reikiamos kompetencijos darbuotojų iškilusiam klausimui spręsti ir konsultacija buvo dėl vienkartinio klausimo;

29.7.3. konsultantai atlieka periodiškus gamtinių dujų įmonės darbus ir tai yra ekonomiškiau negu nuolatinio įmonės darbuotojo išlaikymas;

29.7.4. ekonominė nauda yra didesnė negu konsultavimosi sąnaudos, jei rezultatai gali būti ekonomiškai įvertinami;

29.7.5. kitos pagrindžiančios aplinkybės, tuo atveju, jeigu sąnaudų tikslingumo negalima įvertinti pagal 29.7.1–29.7.4 papunkčiuose nurodytus kriterijus.

29.8. mokymų dalyvių maitinimo, konkursų, parodų, įvairių renginių, organizavimo, dovanų pirkimo, žalos atlyginimo, išskyrus dėl gamtos stichijų ar force majeure aplinkybių, kurios nėra vertinamos Gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų patikimumo ir kokybės rodiklių, jų įvertinimo tvarkos apraše, patvirtintame Komisijos 2012 m. balandžio 11 d. nutarimu Nr. O3-90 „Dėl gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų patikimumo ir kokybės rodiklių, jų įvertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, vartotojų patirtų nuostolių atlyginimas, materialinės žalos žemės savininkams, kurių nuosavybės teise priklausančios valdos yra netoliese pažeidimo šaltinio arba pažeidimo šaltinis yra tose ribose, pelno mokesčio, mokesčių nuo dividendų, sporto salių ir kaimo turizmo teikiamų paslaugų bei kitų panašaus pobūdžio paslaugų, susijusių su rekreacija, įsigijimo sąnaudas;

29.9. sąnaudas, susijusias su įmonės įvaizdžio kūrimo tikslais, t. y salių nuomos, svečių maitinimo ir kitos panašaus pobūdžio sąnaudos, gamtinių dujų įmonės vertybinių popierių listingavimo išlaidos, informacijos skelbimo sąnaudos, išskyrus tas, kurios patirtos dėl teisės aktų reikalavimų, prabangos prekių įsigijimo sąnaudas;

29.10. personalo sąnaudas įvairioms kultūros, sveikatinimo ir sporto paslaugoms, gimimo pašalpas, išmokas už mokymosi ir papildomas atostogas, pašalpas mirties atveju, pašalpas už nepilnamečius ir neįgalius šeimos narius, paramą profsąjungoms bei kitas išmokas darbuotojams, kurios viršija Lietuvos Respublikos darbo kodekse numatytas privalomas išmokas;

29.11. sąnaudas, susijusias su atidėjimais;

29.12. sąnaudas patirtas dėl gamtinių dujų įmonės neteisėtų veiksmų ar neveikimo;

29.13. papildomo draudimo sąnaudas, kai draudžiamieji įvykiai kyla iš neteisėtų gamtinių

dujų įmonės (darbuotojų) veiksmų, t. y. draudžiamasis įvykis atsiranda, dėl gamtinių dujų įmonės padarytų teisės aktų pažeidimų arba pareigų pažeidimų, aplaidumo, klaidų, netikslumų, neteisėtų veiksmų, neveikimo, kuriuos atliko apdrausti darbuotojai ar gamtinių dujų įmonė (pvz.: vadovų civilinės atsakomybės draudimas, darbdavio draudimas nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir pan.), išskyrus darbuotojų, dirbančių pavojingus darbus ir (ar) su potencialiai pavojingais įrenginiais, draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe sąnaudas;

29.14. nenaudojamo, likviduoto, nurašyto, esančio atsargose, ilgalaikio turto nusidėvėjimo bei palaikymo sąnaudas, išskyrus užkonservuoto turto palaikymo sąnaudas, jei įmonė pateikia ekonominį ar teisinį pagrindimą dėl turto užkonservavimo pagrįstumo;

29.15. nebaigtos statybos ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudas;

29.16. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo ilgalaikio turto vienetų vertės, sukurtos už Europos Sąjungos fondų, dotacijų ir subsidijų ir joms prilygintas lėšas;

29.17. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo ilgalaikio turto vienetų vertės, kurią vartotojas už prijungimą prie tinklų padengia 100 proc.;

29.18. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo ilgalaikio turto vienetų vertės pokyčio, dėl turto perkainojimo, pagal Tarptautinių apskaitos standartų arba Verslo apskaitos standartų reikalavimus, atlikto po 2004 m. gruodžio 31 d.

29.19. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas nuo ilgalaikio turto ar jo dalies vertės, sukurtos, įvykdžius investicijų projektus, teisės aktų nustatyta tvarka nesuderintus su Komisija;

29.20. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas nuo prestižo, investicinio turto, finansinio turto, kito ilgalaikio turto, kuris nėra būtinas reguliuojamai veiklai vykdyti, įskaitant ilgalaikio turto, kuris nesukuria papildomos ekonominės naudos, lyginant su pigesnėmis alternatyvomis;

29.21. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo Komisijos sprendimu neefektyviomis investicijomis pripažinto ilgalaikio turto ar jo dalies, išskyrus Energetikos įmonių investicijų projektų derinimo tvarkoje, patvirtintoje 2009 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. O3-100 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2003 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. O3-35 „Dėl Energetikos įmonių investicijų projektų derinimo Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, numatytus atvejus;

29.22. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo nebenaudojamo ilgalaikio turto vieneto ar jo dalies likutinės vertės po įgyvendintų investicijų, skirtų to ilgalaikio turto vieneto ar jo dalies atstatymui (rekonstrukcijai) ar modernizavimui, išskyrus atvejus, kai Komisija priima atskirą sprendimą dėl tokio ilgalaikio turto likutinės vertės pripažinimo ekonomiškai pagrįsta investicijų derinimo metu.

30. Gamtinių dujų įmonei, vykdančiai sąnaudų paskirstymą, leidžiama reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamų kainų paslaugos (produktai), priskirti reguliuojamo turto vertei priskiriamo ilgalaikio turto, kurio negalima eksploatuoti, nurašymo sąnaudas (išskyrus nurašomo turto perkainojimo rezultata), kurios atskirais atvejais yra lygios arba viršija 1 tūkst. Eur, tik tuomet, kai gamtinių dujų įmonė pagrindžia Komisijai šiuos ilgalaikio turto nurašymo atvejus. Ilgalaikio turto nurašymo sąnaudos turi būti sumažintos pajamomis, gautomis realizuojant nurašomą ilgalaikį turtą, jeigu gamtinių dujų įmonė tokias pajamas gavo.

31. Gamtinių dujų įmonėms draudžiama priskirti reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamų kainų paslaugos (produktai), reguliuojamo turto vertei priskiriamo ilgalaikio turto, kurio negalima eksploatuoti, nurašymo sąnaudas, kurios yra mažesnės nei 1 tūkst. Eur, ir bendrai sudarančias daugiau kaip 0,03 proc. gamtinių dujų įmonės ilgalaikio reguliuojamo turto vertės perdavimo sistemos operatoriaus ir skirstymo sistemos operatoriaus atvejais. Ilgalaikio turto nurašymo sąnaudos turi būti sumažintos pajamomis, gautomis realizuojant nurašomą ilgalaikį turtą, jeigu gamtinių dujų įmonė tokias pajamas gavo.

32. Gamtinių dujų įmonei, vykdančiai sąnaudų paskirstymą, leidžiama reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamų kainų paslaugos (produktai), priskirti sąnaudas, susijusias su visuomenės informavimu apie įmonių

vykdomus strateginius projektus, siekiant nuosekliai, numatytais terminais įgyvendinti strateginį projektą, ir sąnaudas, susijusias su visuomenės informavimu apie įmonės kasdienę veiklą, dėl kurios įmonė teisės aktų nustatyta tvarka yra pripažinta turinčia strateginę reikšmę valstybei, siekiant skaidriai ir suprantamai atsiskaityti visuomenei už vykdomą veiklą ir jos rezultatus, tačiau neviršijant Aprašo 29.6 papunktyje numatyto tokių sąnaudų ribojimo.

33. Gamtinių dujų įmonės reguliuojamos veiklos ataskaitinio laikotarpio sąnaudoms pagal Aprašo 22 punkte numatytą tvarką taip pat priskiriamos turto, nurodyto Aprašo 13.4.7 papunktyje, įsigijimo sąnaudos. Šios sąnaudos paskirstomos reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamų kainų paslaugos (produktai).

IV SKYRIUS

SU APSKAITOS ATSKYRIMU IR SĄNAUDŲ PASKIRSTYMU SUSIJUSIŲ REIKALAVIMŲ SĄVADAS

34. Gamtinių dujų įmonė turi suformuoti ir naudoti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kuri leistų, pasibaigus einamojo ataskaitinio laikotarpio ketvirčiui, Komisijos reikalavimu per 30 darbo dienų pateikti Reguliavimo apskaitos sistemos informaciją už pasibaigusią einamojo ataskaitinio laikotarpio dalį.

35. Gamtinių dujų įmonė turi suformuoti ir naudoti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kurios teikiama informacija Komisijai leistų visiškai įsitikinti apskaitos atskyrimo taisyklių, nurodytų Aprašo 5–15 punktuose, ir sąnaudų paskirstymo taisyklių, nurodytų Aprašo 16–29 punktuose, vykdymu. Reguliavimo apskaitos sistemos teikiama informacija turi atitikti šiuos kriterijus:

35.1. tinkamumo kriterijų – ataskaitose pateikiami duomenys ir informacija turi būti naudingi bei pakankami informacijos gavėjui, vertinant gamtinių dujų įmonės vykdomoje veikloje gautų pajamų, patirtų sąnaudų, naudojamo ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams;

35.2. patikimumo kriterijų – ataskaitose pateikiami duomenys ir informacija turi tiksliai atspindėti gamtinių dujų įmonės finansinę būklę, jose neturi būti reikšmingų klaidų ir nukrypimų;

35.3. palyginamumo kriterijų – ataskaitose pateikiami duomenys ir informacija turi sudaryti galimybę palyginti gamtinių dujų įmonės skirtingų laikotarpių Reguliavimo apskaitos ataskaitų duomenis;

35.4. reikšmingumo kriterijų – ataskaitose turi būti pateikiami visi reikšmingi duomenys ir informacija. Duomenys ir informacija laikomi reikšmingais, jei jų (jos) nepateikimas ar klaidingas pateikimas gali turėti įtakos priimamiems sprendimams ar vertinimams, daromiems remiantis reguliuojamos veiklos ataskaitomis.

36. Gamtinių dujų įmonės, veiklą pradėjusios po Aprašo įsigaliojimo dienos – per šešis mėnesius nuo veiklos vykdymo pradžios privalo pateikti Komisijai Reguliavimo apskaitos sistemos laisvos formos aprašą (toliau – Sistemos aprašas). Sistemos aprašas turi atskleisti gamtinių dujų įmonės reguliavimo (apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) apskaitoje naudojamus principus, metodus ir tvarkas, atliekant apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą. Sistemos apraše gamtinių dujų įmonė turi nurodyti, koks laikotarpis yra laikomas gamtinių dujų įmonės finansiniais metais. Gamtinių dujų įmonė Komisijai privalo pateikti Sistemos aprašą, kurio neatskiriamą dalis yra šie priedai:

36.1. detalus kiekvieno verslo vieneto paslaugų (produktų) sąrašas ir paslaugos (produkto) aprašymas;

36.2. gamtinių dujų įmonės parengtas ir veikloje naudojamas detalus, verslo vieneto poreikiams pritaikytas pajamų, sąnaudų, turto ir įsipareigojimų sąskaitų planas, leidžiantis gamtinių dujų įmonei įgyvendinti Aprašo reikalavimus Reguliavimo (apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) apskaitos srityje;

36.3. pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto kriterijų sąrašas, kuriame nurodyta kiekvieno kriterijaus ekonominė prasmė ir pagrįstumas;

36.4. ilgalaikio turto vienetų ir (arba) jų grupių nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvai (Aprašo

3 priedas) bei gamtinių dujų įmonėje taikomi ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimo ir remonto darbų kapitalizavimo kriterijai;

36.5. kita informacija, įrodanti, kad gamtinių dujų įmonės suformuota Reguliavimo apskaitos sistema, kurios pagrindu verslo vienetams yra paskirstomos pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas atitinka Aprašo reikalavimus.

37. Komisija turi teisę reikalauti tikslinti gamtinių dujų įmonės parengtą Sistemos aprašą taip, kad jis atitiktų Aprašo reikalavimus. Gamtinių dujų įmonė privalo pakoreguoti ir pateikti Komisijai patikslintą Sistemos aprašą per Komisijos nustatytą protingą terminą.

38. Apie naudojamos Reguliavimo apskaitos sistemos, kurios pagrindu verslo vienetams yra paskirstomos pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas pakeitimus gamtinių dujų įmonė privalo pranešti Komisijai teikdama pakeistą Sistemos aprašą su priedais per 30 kalendorinių dienų nuo tokių pakeitimų dienos.

39. Gamtinių dujų įmonė per 40 kalendorinių dienų nuo pusmečio pabaigos Komisijai turi pateikti Aprašo 4 ir 6 priedus, atitinkamai už ataskaitinių metų I ir II ketvirčius bei III ir IV ketvirčius.

40. Gamtinių dujų įmonė, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui (finansiniams metams), ne vėliau kaip iki kito ataskaitinio laikotarpio penkto mėnesio pirmos dienos, parengia ir pateikia Komisijai metinį reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkinį. Informacija turi būti pakankamai išsami, jog Komisija galėtų visiškai įsitikinti, kad ataskaitiniu laikotarpiu gamtinių dujų įmonės naudota Reguliavimo apskaitos sistema įgyvendino Apskaitos atskyrimo taisykles, nurodytas Aprašo 5–15 punktuose, ir Sąnaudų paskirstymo taisykles, nurodytas Aprašo 16–29 punktuose. Gamtinių dujų įmonės metinį reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkinį sudaro:

40.1. gamtinių dujų įmonės vadovo raštiškas pareiškimas, kad gamtinių dujų įmonės veiklos ataskaitiniu laikotarpiu naudota Reguliavimo apskaitos sistema bei metiniame reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkinyje pateikta ataskaitinio laikotarpio informacija atitinka šiame Apraše nustatytą Apskaitos atskyrimo taisyklių ir Sąnaudų paskirstymo taisyklių reikalavimus;

40.2. konsoliduota pelno (nuostolio) ataskaita (Aprašo 1 priedas);

40.3. ilgalaikio turto vertės ir nusidėvėjimo ataskaita (Aprašo 2 priedas);

40.4. ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvai (Aprašo 3 priedas);

40.5. pajamų ir sąnaudų ataskaita (Aprašo 4 priedas);

40.6. netiesioginių sąnaudų vidinių veiklų paskirstymo paslaugoms ataskaita (Aprašo 5 priedas);

40.7. verslo vienetų suteiktų paslaugų (produktų) ataskaita (Aprašo 6 priedas);

40.8. jei gamtinių dujų įmonė investicijų projektą ar jo dalį vykdo naudodama savo išteklius, ji turi atskirai parodyti kapitalizuojamas veiklos sąnaudas, pateikdama visų sąnaudų straipsnių sąrašą su atitinkamomis sumomis pagal Aprašo 4 priedą;

40.9. gamtinių dujų įmonės nuožiūra – kiti dokumentai ir informacija, padedantys Komisijai įsitikinti, kad gamtinių dujų įmonė ataskaitiniu laikotarpiu vykdė šiame Apraše nustatytas Apskaitos atskyrimo taisykles ir Sąnaudų paskirstymo taisykles.

41. Kartu su metinių reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkiniu Komisijai turi būti pateiktas gamtinių dujų įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkinys, sudaromas pagal Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą, ir audito išvada (kai finansinių ataskaitų auditas yra privalomas teisės aktų nustatyta tvarka). Jei gamtinių dujų įmonę sudaro keli juridiniai asmenys, turi būti pateiktas kiekvieno gamtinių dujų įmonę sudarančio juridinio asmens metinių finansinių ataskaitų rinkinys bei konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys pagal Lietuvos Respublikos įmonių grupių konsoliduotosios finansinės atskaitomybės įstatymą, jei gamtinių dujų įmonė valdo kelis juridinius asmenis, patronuojamąsias arba asocijuotąsias įmones, kurių veikla nėra reguliuojama.

42. Komisijai raštu pareikalavus, gamtinių dujų įmonė per 10 darbo dienų privalo detalizuoti Komisijai pateiktus dokumentus ir (arba) suteikti papildomos informacijos. Gamtinių dujų įmonė privalo užtikrinti, kad Komisijai teikiama informacija būtų tiksli, teisinga, pagrįsta, palyginama ir išsami.

43. Paaiškėjus, kad pagal Aprašo 39 ir 40 punktus pateiktose reguliuojamos veiklos

ataskaitose nurodyti netikslūs duomenys, gamtinių dujų įmonė privalo nedelsiant raštu informuoti Komisiją, nurodant kokius duomenys ir dėl kokių priežasčių turi būti pakoreguoti audituotų ataskaitų atveju, taip pat pateikti auditoriaus įvertinimą, ar atlikti pakeitimai reguliuojamos veiklos ataskaitose yra reikšmingi bei ar reikalingas pakartotinis auditas, bei per 10 darbo dienų (po pakartotinio audito, kai jis yra reikalingas) Komisijai pateikti patikslintas reguliuojamos veiklos ataskaitas per Duomenų surinkimo ir analizės informacinę sistemą (toliau – DSAIS). Auditoriaus įvertinimo ir pakartotinio audito nereikia, jeigu duomenys reguliuojamosios veiklos ataskaitose koreguojami gavus Komisijos pastabas dėl duomenų tikslinimo.

44. Gamtinių dujų įmonės naudojamas Sistemos aprašas skelbiamas gamtinių dujų įmonės interneto tinklalapyje arba Komisijos tinklalapyje. Gamtinių dujų įmonė, teikdama Komisijai metinį reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkinį, privalo nurodyti, kokia informacija yra konfidenciali, bei nurodyti tos informacijos laikymo konfidencialia teisinį pagrindą.

45. Gamtinių dujų įmonės Komisijai pateiktos metinės reguliuojamos veiklos ataskaitos privalo būti patikrintos nepriklausomo auditoriaus. Gamtinių dujų įmonė kartu su metiniu reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkiniu privalo pateikti Komisijai nepriklausomo auditoriaus išvadą dėl reguliuojamos veiklos ataskaitų. Šiuo atveju nepriklausomo audito patikros objektas turi būti Aprašo 1, 2 ir 4 priedai, gamtinių dujų įmonės ataskaitiniu laikotarpiu naudotos Reguliavimo apskaitos sistemos ir Aprašo 1, 2 ir 4 priedų atitikimas šiame Apraše nustatytoms taisyklėms bei reguliuojamos veiklos ataskaitose teikiamų duomenų už ataskaitinį laikotarpį atitikimas Aprašo reikalavimams. Auditoriaus išvada yra vieša ir skelbiama gamtinių dujų įmonės interneto tinklalapyje arba Komisijos tinklalapyje.

46. Auditoriui atsisakius pareikšti nuomonę ar pareiškus neigiamą nuomonę apie gamtinių dujų įmonės reguliuojamos veiklos ataskaitose esančią informaciją, gamtinių dujų įmonė privalo užtikrinti reguliuojamos veiklos apskaitos duomenų patikimumą bei teisingumą ir atlikti pakartotinį auditą, kurio sąnaudos nėra laikomos būtinosiomis sąnaudomis ir yra nepaskirstomosios.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

47. Komisija, vertindama gamtinių dujų įmonės pateiktus duomenis, tarp jų ir duomenis apie uždirbtų pajamų, patirtų sąnaudų ir ilgalaikio turto dydį bei struktūrą, naudoja:

47.1. tiesiogiai iš gamtinių dujų įmonės gautus Reguliavimo apskaitos sistemos duomenis bei kitą informaciją, gautą vykdant kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus reikalavimus;

47.2. turimus duomenis apie atitinkamas paslaugų (produktų) pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą.

48. Komisija turi teisę iš gamtinių dujų įmonių per Komisijos nustatytą protingą terminą gauti visą informaciją ir dokumentus, įskaitant pirminių apskaitos dokumentų kopijas, būtinus Įstatyme numatytoms Komisijos funkcijoms vykdyti.

49. Aprašo priedus bei kitus dokumentus, nurodytus 39 ir 40 punktuose, gamtinių dujų įmonė privalo pateikti elektronine forma Komisijai per DSAIS.

50. Gamtinių dujų įmonės, pažeidusios Aprašo reikalavimus, taip pat už informacijos, nurodytos Apraše, nepateikimą ar žinomai klaidingos informacijos pateikimą, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

51. Esant neaiškumų dėl šio Aprašo nuostatų taikymo, esant neaiškumų dėl tam tikrų sąnaudų, pajamų ar ilgalaikio turto verčių priskyrimo reguliuojamosios ar nereguliuojamosios veiklos verslo vienetams ir paslaugoms, gamtinių dujų įmonė kreipiasi į Komisiją metodinės pagalbos. Komisija, gavusi gamtinių dujų įmonės prašymą, teikia konsultaciją Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

52. Komisijos veiksmai ar neveikimas, įgyvendinant Aprašą, gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis.